

**NÁRODNÝ PROGRAM STABILIZÁCIE A ROZVOJA
SLOVENSKEHO VČELÁRSTVA
NA ROKY 2016/2017 AŽ 2018/2019**

Obsah

1. Úvod.....	4
1.1. Cieľ Národného programu	4
2. Situácia v sektore včelárstva na Slovensku.....	6
2.1. Podmienky včelárenia na Slovensku.....	6
2.2. Počet včelstiev a včelárov k 31.12.2015	6
2.2.1. Opis metódy použitej na určenie počtu včelstiev.....	6
2.2.2. Celkový počet včelstiev	7
2.2.3. Celkový počet včelstiev, za ktoré sú zodpovední včelári s viac než 150 včelstvami	7
2.2.4. Celkový počet včelárov	7
2.2.5. Počet profesionálnych včelárov s viac ako 150 včelstvami	7
2.2.6. Počet včelárov organizovaných vo včelárskych združeniach od roku 2011 do roku 2015.....	7
2.2.7. Vývoj včelárstva od roku 1982 do roku 2015:.....	7
2.3. Marketingová štruktúra do roku 2015:.....	8
2.3.1. Vývoz medu	8
Vývoj vývozu medu podľa krajín v rokoch 2013 – 2015	8
2.3.2. Dovoz medu	8
2.3.3. Počet včelstiev a produkcia medu a vosku v roku 2013 - 2015 podľa krajov SR	9
2.4. Ceny medu	10
2.5. Odhadovaný priemerný výnos medu v kg za včelstvo v roku 2016	11
2.6. Kvalifikovaný priemerný odhad nákladov na produkciu za kg vyprodukovaného medu	11
2.7. Kvalita medu	11
2.8. Posúdenie potrieb vo včelárskom sektore	12
3. Podrobný opis opatrení vrátane odhadovaných nákladov.....	12
3.1. Technická pomoc včelárom a včelárskym združeniam	12
3.1.1. Koordinácia technickej pomoci a poradenstva na národnej úrovni pre zabezpečenie národného programu stabilizácie a rozvoja slovenského včelárstva.....	12
3.1.2. Vzdelávanie lektorov včelárstva	13
3.1.3. Vzdelávanie asistentov úradného veterinárneho lekára	13
3.1.4. Teoretická a praktická výučba.....	13
3.1.5. Ukážkové, pokusné a školské včelnice	14
3.1.6. Rozšírenie chovu včiel v ekologickom spôsobe včelárenia.....	14
3.1.7. Výstavy, súťaže, regionálne podujatia, semináre s medzinárodnou účasťou, kongresy	15
3.1.8. Odborné poradenstvo	16
3.1.9. Národné a regionálne stretnutia včelárov a medzinárodné prezentácie, kongresy, konferencie	

a výstavy.....	16
3.1.10. Zabezpečenie technických pomôcok a zariadení na	16
3.2. Boj proti škodcom a chorobám včelstiev, predovšetkým varroáze	17
3.3. Racionalizácia sezónneho presunu včelstiev	18
3.4. Opatrenia na podporu laboratórií na analýzu včelárskych výrobkov s cieľom pomôcť včelárom uvádzať výrobky na trh a zvyšovať ich hodnotu.....	18
3.5. Opatrenia na podporu obnovenia stavu včelstiev v Únii	19
3.6. Spolupráca so špecializovanými orgánmi na vykonávanie aplikovaného výskumu v oblasti chovu včiel a včelárskych výrobkov	20
3.7. Monitorovanie trhu	21
3.8. Zvyšovanie kvality výrobkov s cieľom využiť potenciál výrobkov na trhu.....	21
4. Plán výdavkov a financovania opatrení NP	22
5. Ukazovatele výkonnosti včelárskych opatrení	23
6. Súvisiace právne predpisy.....	25
7. Kontaktné miesta poverené riadením včelárskych programov a zoznam reprezentatívnych organizácií.....	26
8. Kontroly a hodnotenie.....	28
8.1. Kontroly príjemcov podpory.....	28
8.2. Riešenie nezrovnalostí	28
8.3. Monitoring a hodnotenie	29
9. Metóda na posúdenie výsledkov opatrení včelárskeho programu	30

Národný program stabilizácie a rozvoja slovenského včelárstva na roky 2016/2017 až 2018/2019

1. Úvod

Včela je spoločenský hmyz, ktorý je jednou z najdôležitejších súčastí nášho životného prostredia a má preň zásadný význam.

Včelárstvo je odvetvím pôdohospodárstva, ktorého hlavnými funkciami sú udržanie ekologickej rovnováhy prostredníctvom opelenia kultúrnych a voľne rastúcich rastlín, produkcia medu a ďalších včelích produktov.

1.1. Cieľ Národného programu

Cieľom Národného programu stabilizácie a rozvoja slovenského včelárstva (ďalej aj „NP“) je:

- koncepcne stanoviť základné priority vedúce k stabilizácii a rozvoju včelárstva na obdobie rokov 2016/2017 až 2018/2019 vyplývajúce z potrieb štrukturálnych zmien v sektore,
- nájsť nástroje motivujúce k zmene štruktúry sektora, ktorá je nevyhovujúca najmä nízkou mierou profesionalizácie, nerovnomerným vekovým zložením ako aj nízkou mierou zainteresovanosti spotrebiteľa a jeho informovanosti,
- vytvoriť predpoklady na čo najširšie čerpanie finančných zdrojov zo spoločných fondov EÚ a stanoviť efektívne a motivačné spôsoby podpory z národných zdrojov,
- dosiahnuť pozitívne zmeny vo vekovej štruktúre chovateľov včiel okrem iného cielenou prácou s mládežou, komplexnou ponukou vzdelávacích programov pre mládež a dospelých, a tým prispieť k stabilizácii života obyvateľov na vidieku,
- zlepšiť podmienky na celoplošne organizovaný boj s varroázou a jej integrovanú liečbu na základe nákazovej situácie,
- dosiahnuť maximálnu možnú kvalitu medov a ostatných včelích produktov prostredníctvom osvetovej činnosti medzi včelármi, ich vzdelávaním, uplatňovaním nových ekologicky čistých, moderných technológií získavania a spracovania včelích produktov,
- zvýšiť početný stav včelstiev na zabezpečenie dostatočného opelenia poľnohospodárskych kultúr a voľne sa vyskytujúcich rastlín, sebestačnosť vo výrobe medu i po zvýšení domácej spotreby a zabezpečiť opelenie technických plodín na výrobu obnoviteľných zdrojov energie. Na to získať nielen nových včelárov, ale i zvýšiť počty včelstiev súčasných chovateľov ako

- súčasť rozvoja vidieka a multifunkčného poľnohospodárstva zvýšiť podiel väčších včelárskych prevádzok s počtami včelstiev nad 40 so zameraním na včelárov s počtom včelstiev nad 150,
- zvýšiť podiel mobilných včelstiev a ich prísun aplikáciou moderných kočovných zariadení a technológií za účelom využitia zdrojov znášky, opelenia technických plodín a tým súčasne regulovať zvyšujúcu sa nerovnomernosť rozmiestnenia včelstiev v krajine,
 - ďalej rozvíjať včelársku odbornú poradenskú službu v každom kraji SR, ktorá bude k dispozícii včelárom daného kraja s úlohou pomáhať začínajúcim i pokročilým včelárom. Poradenská služba zabezpečí aj činnosť školských včelárskych krúžkov a bude poverená ďalšími úlohami súvisiacimi s realizáciou a kontrolou projektov a úloh vyplývajúcich z NP,
 - podporovať vznik regionálnych druhov medov, identifikovať ich špecifické vlastnosti. Takto vyprofilované regionálne medy podporovať v ceste ku spotrebiteľovi aj cez obchodnú sieť, hlavne v prípadoch, kedy sa jedná o regióny s podpriemernou úrovňou v rámci EÚ. Týmto sa zníži ich závislosť od priamych podpôr, ako aj tlak na odliv obyvateľstva z vidieckych oblastí do miest, resp. do prosperujúcejšieho zahraničia,
 - zvýšiť priemernú produkciu medu na jedno včelstvo na jeden rok v priemere o 0,5 kg,
 - v plemenných chovoch včiel – šľachtiteľských a rozmnožovacích sa zamerať na zvýšenie úžitkových vlastností a tým podmieňujúcich reprodukčných vlastností (schopnosť prezimovania, plodovania, sily včelstiev, dlhovekosti včiel, rojivosti, selekciu včiel s dobrým hygienickým správaním), aby boli včelie matky z plemenných chovov vhodné pre farmový (úžitkový) chov, dobre využívajúce viaceré druhy znášok, vitálne, so zvýšenou odolnosťou voči chorobám

2. Situácia v sektore včelárstva na Slovensku

Odvetvie včelárstva poskytuje v súčasnosti plný alebo čiastkový zdroj príjmu pre približne 17-tisíc včelárskych rodín slovenského vidieka. Týmto podstatne prispieva k zachovaniu vidieckeho osídlenia, utlmuje migráciu vidieckeho obyvateľstva do miest. Včelárstvo prispieva k ekologickej rovnováhe v prírode.

2.1. Podmienky včelárenia na Slovensku

Prírodné podmienky Slovenska poskytujú vhodné podmienky na včelárenie. Vegetačné obdobie a obdobie kvitnutia rastlín zabezpečuje včelstvám dostatok potravy. Na území Slovenska sa nachádzajú kvalitné rozsiahle ihličnaté lesy a kvalitnú včeliu pastvu poskytujú agátové i dubové lesy. K dobrému jarnému rozvoju včelstiev prispievajú i porasty vŕby, nektárodajných kríkov a výsadba ovocných stromov. Z poľnohospodárskych kultúr sú pre včelárstvo prínosom rozsiahle oševné plochy repky a slnečnice. Rozsah oševných plôch facélie, horčice či nektárodajných krmovinových kultúr sú obmedzené a viažu sa na určité územia.

2.2. Počet včelstiev a včelárov k 31.12.2015

2.2.1. Opis metódy použitej na určenie počtu včelstiev

Vyhláška MPRV SR č. 206/2012 o identifikácii a registrácii včelstiev ukladá chovateľovi včiel, za povinnosť nahlásiť najneskôr do 30. apríla príslušného kalendárneho roku počet včelstiev na jednotlivých stanovištiach k 15. aprílu príslušného kalendárneho roku.

Nahlasovanie včelstiev sa vykonáva prostredníctvom tlačiva „Ročné hlásenie o chove včelstiev“, ktoré vlastník zasiela poverenej osobe najneskôr do 30. apríla. Údaje sú následne spracované Centrálnym registrom včelstiev, ktorý je centrálnou databázou vlastníkov včelstiev, stanovišť a ostatných informáciách o včelstvách. Asistenti úradných veterinárnych lekárov vykonajú v rámci jarných prehliadok fyzickú kontrolu včelstiev na im pridelených stanovištiach, overia úplnosť údajov na tlačive „Ročné hlásenie o chove včelstiev“ a zároveň svojim podpisom potvrdia správnosť údajov uvedených na tlačive.

Do 30. septembra príslušného kalendárneho roka vlastník včelstiev písomne oznámi poverenej osobe prostredníctvom tlačiva „Hlásenie zmien na stanovišti včelstiev“ počet včelstiev pripravených na prezimovanie. Údaje sú následne spracované Centrálnym registrom včelstiev. Asistenti úradných veterinárnych lekárov vykonajú v období od 30. septembra do 30. novembra príslušného

kalendárneho roka fyzickú kontrolu včelstiev na im pridelených stanovištiach, overia úplnosť údajov na tlačive „Hlásenie zmien na stanovišti včelstiev” a zároveň svojim podpisom potvrdia správnosť údajov uvedených na tlačive.

2.2.2. Celkový počet včelstiev: 278 286

2.2.3. Celkový počet včelstiev, za ktoré sú zodpovední včelári s viac než 150 včelstvami: 11 457

2.2.4. Celkový počet včelárov: 17 171

2.2.5. Počet profesionálnych včelárov s viac ako 150 včelstvami: 56

2.2.6. Počet včelárov organizovaných vo včelárskych združeníach od roku 2011 do roku 2015

Rok	Počet včelárov spolu	Počet organizovaných včelárov	Počet neorganizovaných včelárov	% neorganizovaných včelárov
2011	15 932	15 647	285	1,79
2012	16 379	16 029	350	2,14
2013	16 955	16 539	416	2,45
2014	17 598	17 090	508	2,89
2015	17 171	16 607	564	3,28

Zdroj: Centrálny register včelstiev

2.2.7. Vývoj včelárstva od roku 1982 do roku 2015:

Rok	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Počet včelárov	36 366	36 750	38 281	37 965	38 330	37 929	38 465	38 812	35 824	34 528
Počet včelstiev	376 080	387 635	430 086	427 637	439 215	442 639	472 943	474 296	430 098	408 684

Rok	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Počet včelárov	32 151	30 037	28 639	27 738	26 579	25 467	21 911	19 988	19 806	19 203
Počet včelstiev	361 983	328 350	316 544	307 715	286 385	289 518	280 717	284 641	268 855	280 524

Rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Počet včelárov	18 469	18 123	15 782	14 290	14 339	13 780	14 723	15 449	15 688	15 932
Počet včelstiev	258 773	192 002	224 641	276 518	246 259	208 265	226 659	235 255	252 485	257 449

Rok	2012	2013	2014	2015
Počet včelárov	16 379	16 955	17 598	17 171

Počet včelstiev	254 869	255 419	273 440	278 286
-----------------	---------	---------	---------	---------

Zdroj: Centrálny register včelstiev

2.3. Marketingová štruktúra do roku 2015:

2.3.1. Vývoz medu

Vývoj vývozu medu podľa krajín v rokoch 2013 – 2015

Štát	2013		2014		2015*	
	Hmotnosť brutto (kg)	Hodnota celkom (tis. Eur)	Hmotnosť brutto (kg)	Hodnota celkom (tis. Eur)	Hmotnosť brutto (kg)	Hodnota celkom (tis. Eur)
Belgicko	20 492,00	50,00	80 511,00	197,25	x	x
Bielorusko	x	x	3,00	0,04	x	x
Česká rep.	381 645,00	4 623,62	956 542,00	1 843,31	360 531,00	380,53
Čína	x	x	x	x	34,00	0,25
Francúzsko	x	x	13 897,00	90,33	x	x
Japonsko	40 800,00	195,84	x	x	x	x
Kanada	28,00	0,12	14,00	0,09	2,00	0,01
Maďarsko	2 271,00	22,34	3 413,00	15,72	2 102,00	14,67
Nemecko	441,00	48,50	x	x	x	x
Nórsko	1,00	0,02	18,00	0,10	25,00	0,10
Poľsko	19 655,00	361,96	20 376,00	49,27	75,00	0,44
Rakúsko	3,00	0,01	77,00	0,45	164,00	0,79
Rusko	13,00	0,19	7,00	0,10	x	x
Saudská Arábia	x	x	730,00	4,31	x	x
Slovinsko	315,00	1,91	1 830,00	6,89	441,00	4,90
Švédsko	x	x	21 881,00	65,64	x	x
Tajvan	1 000,00	0,95	x	x	x	x
Taliansko	x	x	382 291,00	1 066,53	258 718,00	785,31
Veľká Británia	115,00	0,48	129,00	0,62	147,00	1,03
SPOLU	466 779,00	5 305,95	1 481 719,00	3 340,68	622 239,00	1 188,04

Zdroj: MPRV SR

* - údaje len do 30. 11. 2015

2.3.2. Dovoz medu

Vývoj dovozu medu podľa krajín v rokoch 2013 – 2015

Štát	2013		2014		2015*	
	Hmotnosť brutto (kg)	Hodnota celkom (tis. Eur)	Hmotnosť brutto (kg)	Hodnota celkom (tis. Eur)	Hmotnosť brutto (kg)	Hodnota celkom (tis. Eur)

Belgicko	297,00	1,64	x	x	x	x
Brazília	x	x	x	x	207,00	1,19
Bulharsko	3 668,00	12,74	92,00	0,96	1 450,00	4,35
Česká rep.	931 347,00	2 290,82	127 039,00	475,20	119 937,00	441,70
Čína	x	x	20,00	27,82	160 588,00	304,20
Francúzsko	1 469,00	15,63	81,00	0,90	2,00	0,68
Grécko	x	x	x	x	2 138,00	15,08
Holandsko	x	x	1 021,00	5,82	x	x
Írsko	x	x	1 542,00	18,81	x	x
Maďarsko	174 822,00	649,36	10 595,00	40,28	24 484,00	100,27
Moldavsko	118 523,00	258,73	242 710,00	600,89	370 382,00	1 050,36
Nemecko	73 026,00	363,67	40 516,00	199,88	17 716,00	94,71
Nový Zéland	297,00	6,72	316,00	8,43	410	14,17
Poľsko	173 107,00	3 701,83	361 310,00	766,81	230 631,00	477,59
QR	31,00	0,19	1,00	0,00	x	x
QV	x	x	334 681,00	2 224,83	711 447,00	4 726,53
Rakúsko	23 679,00	103,54	4 427,00	19,76	3 071,00	13,52
Rumunsko	x	x	x	x	4 694,00	21,00
Sint Maarten	3 149,00	13,62	x	x	x	x
SK	10,00	0,06	58 587,00	184,53	119,00	1,03
Srbsko	x	x	360,00	1,75	x	x
Španielsko	2 747,00	10,31	22 885,00	103,82	139,00	0,74
Švajčiarsko	9,00	0,13	9,00	0,04	x	x
Taliansko	2,0	0,02	298,00	2,57	x	x
Turecko	x	x	x	x	4 379,00	38,45
Ukrajina	1 139 256,00	1 749,62	1 621 183,00	2 815,17	880 001,00	1 666,57
Veľká Británia	1 135,00	8,91	2 470,00	16,57	809,00	6,28
SPOLU	2 646 574,00	9 187,53	2 830 143,00	7 514,85	2 532 604,00	8 978,41

Zdroj: MPRV SR

* - údaje len do 30. 11. 2015

SK – spätný dovoz na Slovensko

QR – zásoby a rezervy v rámci obchodu vo vnútri EÚ

QV – krajiny a územia nešpecifikované v rámci obchodu vnútri EÚ

2.3.3. Počet včelstiev a produkcia medu a vosku v roku 2013 - 2015 podľa krajov SR

2013					
Kraj	Počet včelstiev	Med v kg		Vosk v kg	
		celková produkcia	priemer na včelstvo	celková produkcia	priemer na včelstvo
Banskobystrický	46 578	702 862	15,09	19 097	0,41
Bratislavský	9 240	150 797	16,32	3 881	0,42
Košický	36 201	573 424	15,84	17 014	0,47
Nitriansky	46 337	794 680	17,15	20 852	0,45
Prešovský	36 072	517 633	14,35	15 150	0,42

Trenčiansky	23 692	351 352	14,83	9 714	0,41
Trnavský	22 676	406 354	17,92	9 297	0,41
Žilinský	25 782	382 347	14,83	10 313	0,40
SPOLU	246 578	3 879 449	15,79	105 318	0,42

Zdroj: Centrálny register včelstiev

2014					
Kraj	Počet včelstiev	Med v kg		Vosk v kg	
		celková produkcia	priemer na včelstvo	celková produkcia	priemer na včelstvo
Banskobystrický	48 709	754 259	15,49	21 919	0,45
Bratislavský	9 396	156 209	16,63	4 322	0,46
Košický	37 289	595 132	15,96	17 526	0,47
Nitriansky	48 823	844 150	17,29	20 994	0,43
Prešovský	37 117	535 969	14,44	16 703	0,45
Trenčiansky	24 777	378 964	15,30	10 902	0,44
Trnavský	23 513	415 475	17,67	9 405	0,40
Žilinský	26 838	400 289	14,92	11 272	0,42
SPOLU	256 462	4 080 447	15,96	113 043	0,44

Zdroj: Centrálny register včelstiev

2015					
Kraj	Počet včelstiev	Med v kg		Vosk v kg	
		celková produkcia	priemer na včelstvo	celková produkcia	priemer na včelstvo
Banskobystrický	49 385	796 629	16,13	22 223	0,45
Bratislavský	9 830	170 334	17,33	4 522	0,46
Košický	37 377	609 320	16,30	17 567	0,47
Nitriansky	49 806	891 428	17,90	21 417	0,43
Prešovský	38 854	558 099	14,36	17 484	0,45
Trenčiansky	24 278	384 709	15,85	10 682	0,44
Trnavský	23 359	423 405	18,13	9 344	0,40
Žilinský	30 120	462 173	15,34	12 650	0,42
SPOLU	263 009	4 296 098	16,42	115 889	0,44

Zdroj: Centrálny register včelstiev

2.4. Ceny medu

V súčasnosti sa ceny medu (včelárska sezóna 2015) pri predaji priamo konzumentom pohybujú od 5,5 do 8,5 Eur/kg. Pri predaji spracovateľom a dilerom od 2 do 4,5 Eur/kg. Za kvetové medy od 2,7 do 4,5 Eur/kg, za medovicové medy od 2,7 do 4,5 Eur/kg.

2.5. Odhadovaný priemerný výnos medu v kg za včelstvo v roku 2016: 17 kg

2.6. Kvalifikovaný priemerný odhad nákladov na produkciu za kg vyprodukovaného medu

Náklady na 1 kg medu sa v závislosti od geografických a klimatických podmienok odhadujú pri intenzívnom obhospodarovaní na 2,75 Eur. Z tejto sumy tvoria variabilné náklady (cukor, liečivá, benzín, výmena matiek, opravy, poháre) 1,5 Eur, a fixné náklady (odpisy úľov, budov, medometov, vlastná práca) 1,25 Eur.

2.7. Kvalita medu

Žiadne celoeurópske ochranné známky v zmysle nariadení Rady (EHS) č. 2081/92 a č. 2082/92 neboli zaregistrované, ani v zmysle neskorších nariadení Rady č. 509/2006 a č. 510/2006, ktoré tieto predpisy nahradili, a žiadne nie sú zaregistrované ani podľa aktuálne platného predpisu pre systémy kvality nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1151/2012.

Existuje národná ochranná známka pre členov Slovenského zväzu včelárov a Spolku včelárov Slovenska s názvom Slovenský med so sprísnenými kvalitatívnymi požiadavkami (hydroxymethylfurfural (HMF) do 15 mg/kg, voda do 18 %) a vyhraneným geografickým pôvodom z územia Slovenska.

Propagáciou včelích produktov na národných výstavách, krajských medových festivaloch a ďalších výstavách zvýšiť záujem slovenských konzumentov o Slovenský med a ostatné včelie produkty domáceho pôvodu. Vylepšiť vedomosti slovenských konzumentov o skutočnej kvalite pravého slovenského medu, čo sa prejaví priamo v prístupe a záujme o kúpu slovenského medu a zvýšení jeho spotreby domácim spotrebiteľom. Zvýšenie vedomosti a informovanosti spotrebiteľa o vlastnostiach pravých slovenských medov posluži domácim konzumentom na lepšie rozpoznanie našich a dovážaných nekvalitných medov a tým k správne mu pochopeniu klamlivej reklamy dovážaných medov do našej obchodnej siete (super a hypermarketov). Zároveň sa zníži záujem našich konzumentov o falšované medy predávané na parkoviskách a odstavných plochách diaľnic. V konečnom dôsledku týmto dosiahnuť:

- zvýšenie spotreby kvalitných slovenských medov našim obyvateľstvom
- zníženie vývozu kvalitných slovenských medov a zníženie dovozu nekvalitných medov zo zahraničia
- zníženie nákupu a spotreby nekvalitných medov našim obyvateľstvom.

2.8. Posúdenie potrieb vo včelárskom sektore

V súčasnosti aj naďalej pretrváva potreba zvýšiť počet včelstiev a mieru profesionalizácie, zlepšiť podmienky na celoplošne organizovaný boj proti roztoču *Varroa destructor*, dosiahnuť maximálnu kvalitu medov a ostatných včelích produktov a zatriktívniť včelársky sektor pre mladú generáciu čím sa dosiahnu pozitívne zmeny vo vekovej štruktúre chovateľov včiel.

3. Podrobný opis opatrení vrátane odhadovaných nákladov

3.1. Technická pomoc včelárom a včelárskym združeniam

Toto opatrenie zahŕňa vzdelávacie aktivity a koordináciu, prednášky, semináre, vzdelávacie kurzy, krúžky mladých včelárov, tréningy, konzultácie, publikovanie propagačných materiálov, brožúr, vydávanie literatúry a pomoc pri organizovaní výstav, expozícií, propagácii včelárstva a zvyšovania kultúry balenia včelích produktov a odborné poradenstvo. Súčasťou podpory je vydávanie učebníc a príručiek prístupných cez e-learningový portál s možnosťou aj následného testovania vedomostí vzdelávaných začínajúcich včelárov. Do tejto oblasti patrí digitalizácia existujúcich vzdelávacích materiálov. Opatrenie tiež zahŕňa prípravu scenárov a nakrúcanie inštruktážnych filmov zacielených na moderný chov včiel, chov včelích matiek, ošetrovanie včelstiev proti roztočovi *varroa destructor*, rozpoznanie včelích chorôb a ich liečenie ako aj diela propagujúce včelie produkty ale aj zabezpečenie ochrany včelstiev pred voľne žijúcou zverou.

Zabezpečiť vzdelávanie včelárov v aktuálnych technológiách v spracovaní a marketingu včelích produktov a vo včelárskej praxi formou podpory propagácie včelárstva, včelárskej turistiky a agroturistiky a zásadným spôsobom zlepšiť podmienky pre diverzifikáciu aktivít v oblasti včelárstva a k tomu zabezpečiť aj rozvoj ľudských zdrojov a certifikáciu zariadení pre včelársku agroturistiku. Propagovať možnosti včelárskej agroturistiky prostredníctvom webových stránok, propagačných materiálov, vzdelávacích podujatí vrátane prednášok a exkurzií, účasťou a ponukou certifikovaných zariadení na veľtrhoch, výstavách a súťažiach.

3.1.1. Koordinácia technickej pomoci a poradenstva na národnej úrovni pre zabezpečenie národného programu stabilizácie a rozvoja slovenského včelárstva

Realizácia národných programov doposiaľ významne prispela k šíreniu a praktickému využitiu nových poznatkov. Informačné semináre, konzultácie a poradenstvo zabezpečované oprávnenou včelárskou organizáciou slúži pre poskytnutie aktuálnych informácií včelárom. Všetky činnosti sú koordinované poradenskou sieťou. V záujme neustáleho skvalitňovania úrovne slovenských

včelárov program zahŕňa okrem metodického riadenia poradenstva a spracovania požiadaviek včelárov a včelárskych organizácií aj poskytovanie poradenstva jednotlivým včelniciam a včelárom ohľadom kurzov a kvalifikačných vzdelávacích opatrení a podmienok čerpania prostriedkov podľa Delegovaného nariadenia Komisie (EÚ) č. 2015/1368 a Vykonávacieho nariadenia Komisie (EÚ) č. 2015/1366. Náklady na poradenskú činnosť uvedeného typu je nutné vynaložiť z dôvodu umožnenia samotného využitia finančných prostriedkov, nakoľko dotknutá skupina prijímateľov pomoci je špecifická potrebou individuálneho prístupu. Uvedené činnosti realizuje žiadateľ definovaný príslušnou platnou legislatívou členskej krajiny. Opatrenie zahŕňa aj náklady na súvisiace technické zariadenie, vybavenie, médiá a príslušenstvo nutné na realizáciu poradenskej a vzdelávacej činnosti.

3.1.2. Vzdelávanie lektorov včelárstva

Zahŕňa zabezpečenie výučby a ďalšieho odborného vzdelávania podľa požiadaviek prednášajúcich lektorov a požiadaviek oprávnenej včelárskej organizácie.

3.1.3. Vzdelávanie asistentov úradného veterinárneho lekára

System umožní sústavné informovanie slovenského včelára ako i dozor v oblasti zdravotnej problematiky včelárenia:

- a) zhromažďovanie informácií asistentmi úradného veterinárneho lekára a ich vzájomná výmena, konzultácie, spoločné porady, vzdelávacie akcie
- b) činnosť komisie zodpovednej za vzdelávanie asistentov úradného veterinárneho lekára. Komisia formou prednášok určuje hlavné úlohy a ciele a oboznamuje s novými výsledkami a metódami aktuálnej včelo-zdravotnej problematiky asistentov úradného veterinárneho lekára
- c) zavedenie akreditovaného vzdelávania nových asistentov úradného veterinárneho lekára formou kurzov, ktorého súčasťou bude aj praktická výučba.

3.1.4. Teoretická a praktická výučba

Vzdelávanie rozdeliť na:

- a) akreditované; zaradené v sieti stredných alebo vysokých škôl končiace vysvedčením alebo vzdelávanie končiace skúškou pred komisiou, ktorá vydáva o tomto certifikát. Sem patrí aj vzdelávanie prednášajúcich odborníkov v niekoľkých stupňoch. Akreditované vzdelávanie má svoju teoretickú ale aj praktickú časť, ktorú je potrebné podporiť v rámci budovania príslušných školských včelníc a pomôcok pre vzdelávanie.
- b) vzdelávanie v kurzoch; toto organizuje a uskutoční akreditovaná vzdelávacia inštitúcia, ktorá má

akreditáciu pre daný kurz s garanciou príslušných lektorov, resp. prednášajúcich odborníkov vo včelárstve. Kurzy budú vykonávané na základe odsúhlasených potrieb základných organizácií, Regionálnych zložiek včelárskej organizácie, ktorá je oprávnenou včelárskou organizáciou. Sem patrí aj cielené vzdelávanie organizované vedením príslušnej včelárskej organizácie, resp. ním poverenej akreditovanej inštitúcie v oblasti vzdelávania na úspešné čelenie problémom, ktoré prináša problematika chovu včiel.

- c) vzdelávanie formou prednášok a seminárov organizované oprávnenou včelárskou organizáciou prípadne jej príslušnou základnou organizáciou, alebo Regionálnou zložkou po naplánovaní a odsúhlasení podľa možností podporného opatrenia. Prednášku, seminár vedú lektori alebo prednášajúci odborníci vo včelárstve. Sem patrí aj vzdelávanie formou návštevy ukážkových alebo školských včelníc, ktoré získajú podporu pre túto činnosť.

3.1.5. Ukážkové, pokusné a školské včelnice

- a) ukážky rozvoja a modernizácie včelárskych technológií s určitým typom úľového systému:
– úľové systémy a technológie používané na trvalých stanovištiach včelstiev
– úľové systémy a technológie používané na kočovanie včelstiev
- b) osvetová činnosť oboznamovania včelárskej verejnosti so zahraničnými typmi úľov vo svete najviac rozšírených
- c) za prísnych kritérií vedecko-výskumnej práce podporovať vybavenosť a modernizáciu takých pokusných včelníc, na ktorých sa budú porovnávať najmä úžitkové vlastnosti progresívnych úľových systémov a technológií s najrozšírenejšími úľovými systémami na Slovensku a včelnice s modernými úľovými systémami s najrozšírenejšími rámkovými mierami používanými chovateľmi včiel na Slovensku
- d) na zabezpečenie vzdelávania detí a mládeže v školských včelárskych krúžkoch a na dosiahnutie pozitívnej zmeny vo vekovej štruktúre chovateľov včiel je vhodné zakladať školské včelnice. Školské včelnice sú zriadené a rozvíjané pri stredných a vysokých školách.

3.1.6. Rozšírenie chovu včiel v ekologickom spôsobe včelárenia

Vo všeobecnosti v svetovom, európskom i slovenskom včelárstve sa v posledných desaťročiach mení záujmový chov včiel na chov komerčný. Snahy o postupnú zmenu kategorizácie včelárov smerom ku väčším a profesionálnym chovateľom a o ich podporu badať ako v legislatíve EÚ, tak aj v tomto návrhu včelárskeho programu. Tento systém je akceptovateľný a prítiažlivý iba z hľadiska svojej oprávnenosti dosahovať maximálnu produkciu včelích produktov, najmä medu a tým efektívnosť vykonávanej činnosti. Je to však často na úkor samotného chovu a existencie včely a jej prirodzenej podstaty ako druhu, vzťahu k prírode, bez ohľadu na prírodu, ale často aj

s absenciou kritického prístupu ku všetkým zásahom (technologickým, chovateľským, biologickým, ozdravovacím atď.), ktoré komerčne zmýšľajúci včelár vo včelstvách vykonáva.

Ekologické včelárenie ponúka iný systém, smer a alternatívu chovu včiel pre ekologicky zmýšľajúcich záujemcov a chovateľov včiel, v mnohých priaznivých prírodných podmienkach a oblastiach, ekologicky nezaťažených emisnými, chemickými či pôdnymi kontaminantmi a rezíduami. Predpokladom pre ekologické včelárenie je u súčasných včelárov opustenie starých vyšliapaných ciest doterajšieho včelárenia, zmena názoru a odhodlanie pustiť sa do nového, prirodzeného spôsobu včelárenia, vlastného potrebám včiel a viac svoju pozornosť sústrediť na potreby včiel tak, aby využil v maximálnej miere ich prirodzený vývoj, danosti, poslanie, činnosti a život v súlade s ročným obdobím, klimatickými podmienkami a vegetáciou a tým prestať manipulovať s ich vývojom podľa svojich predstáv - včelára.

Ekologické včelárenie sa dá v krátkosti vyjadriť nasledovne: *„Zaobchádzanie so včelami s ohľadom na ich prirodzenú podstatu, teda s ohľadom na vlastnosti druhu, s ohľadom na ich vzťah k prírode, s ohľadom na prírodu a predovšetkým s kritickým prístupom ku všetkým zásahom, ktoré včelár vo včelstve vykonáva“*.

Pre rozvoj ekologického včelárenia na Slovensku je potrebné sústredenie záujemcov a nadšencov ekologického včelárenia a vytvorenie a založenie spolkov ekologického včelárenia, spracovanie potrebnej legislatívy a smerníc ohľadne ekologického včelárenia v súlade s legislatívou a predpismi EÚ a podporiť budovanie a prevádzkovanie ekologických včelníc, ktoré sú veľkou výzvou pre slovenské včelárstvo.

V zmysle uvedeného je potrebné podporiť:

- a.) Spolky ekologického včelárenia, ktoré formou schváleného projektu spracujú legislatívne a prevádzkové podmienky pre ekologické včelárenie na Slovensku
- b.) budovanie a prevádzkovanie ekologických včelníc (nákup a zabezpečenie nových úľov, pomôcok, včelníc a ich príslušenstiev vhodných pre ekologické včelárenie, atď.)
- c.) predaj biomedu „z dvora“ (z ekologických chovov).

3.1.7. Výstavy, súťaže, regionálne podujatia, semináre s medzinárodnou účasťou, kongresy

Uskutočňovanie výstav včelárskych technických prostriedkov, pomôcok, úľových systémov a vzájomnej výmeny informácií za účasti najlepších včelárov, výskumných pracovníkov, učiteľov včelárstva a prednášateľov tak z domácich ako aj zo zahraničných organizácií. Na týchto domácich i zahraničných včelárskych podujatiach reprezentovať slovenské včelárstvo vlastnými expozíciami. S cieľom zníženia vekového priemeru včelárov a zvýšenia vedomostnej úrovne žiakov a mládeže

podporovať podujatia a aktivity formou súťaží fotografických, výtvarných prác, vzdelávacích exkurzií, letných vzdelávacích táborov, korešpondenčnej súťaže, metodické vedenie vedúcich včelárskych krúžkov.

3.1.8. Odborné poradenstvo

Zefektívnenie celoštátnej siete Centra odborných poradcov a siete odborne–poradenskej služby, ktorá zahŕňa zamestnanie odborných poradcov v každom kraji SR a Bratislave, vrátane hlavného koordinátora odborných poradcov, regionálnych koordinátorov odborných poradcov a odborných poradcov pre jednotlivé oblasti včelárstva. Títo odborní poradcovia sú k dispozícii včelárom kraja. Ich mesačný plat je potrebné riešiť v rámci financií určených na túto kapitolu NP. Ich úlohou je napomáhať začínajúcim, ale i pokročilým včelárom. Zároveň sú poverení i ďalšími úlohami v koordinačných činnostiach, realizácii ako i v kontrole NP.

3.1.9. Národné a regionálne stretnutia včelárov a medzinárodné prezentácie, kongresy, konferencie a výstavy

Národné a regionálne stretnutia včelárov a národné výstavy sú sprevádzané prezentáciou najnovších metód včelárenia a odbornými prednáškami.

Príspevok pokrýva preplatenie demonštračných exponátov, ich prepravu, prenájom výstavných a demonštračných plôch a príspevok pre prednášateľov. Príspevok na prezentáciu na národných a medzinárodných kongresoch, konferenciách a výstavách zahŕňa kongresové, cestovné a registračné poplatky, prenájom výstavných stánkov alebo priestorov, príspevok pre prizvaných odborníkov, reklamné, prezentačné a reprezentačné materiály o slovenskom včelárstve.

Účasť na pracovných skupinách a poradných výboroch pri EÚ a generálnych radách medzinárodných včelárskych organizácií APIMONDIA a APISLÁVIA pokrýva preplatenie cestovných nákladov pre pozvaných účastníkov.

3.1.10. Zabezpečenie technických pomôcok a zariadení na

a) vytáčanie medu

Súčasnú vybavenie prevádzok včelárov je z veľkej časti nedokonalé, produktivita práce je nízka, veľké rezervy sú v oblasti hygieny pri získavaní medu. Náklady na zaobstaranie nových zariadení a pomôcok nie je možné uhradiť z výsledkov hospodárenia súčasných malých prevádzok. Riešením je poskytnutie príspevku pre včelárov na zaobstaranie pomôcok na vytáčanie medu, zaobstaranie medometov, odviečkovacích zariadení, číriacich nádob a čerpadiel na med a pod.

b) spracovanie a skladovanie medu a následne aj realizáciu na spotrebiteľskom trhu v rámci obchodnej siete resp. exportu baleného medu

Plnenie medu do obchodného balenia je vhodnou doplnkovou činnosťou pre väčšie včelárske prevádzky. Tento spôsob umožňuje dodávať med vo väčšom sortimente a vyššej kvalite priamo spotrebiteľovi. Na podporu malých plniarní pracujúcich na vysokej hygienickej úrovni poskytnúť príspevok na obstaranie tepelnej komory (termokomory), čerpadiel na med, homogenačnej nádoby, poloautomatickej plničky medu a zdvíhacieho zariadenia, využívaných spoločne v organizovanom združení včelárov. Ďalej poskytnúť podporu:

- na prístrojové vybavenie nutné pre funkciu chladiacich zariadení potrebných pre skladovanie včelích produktov a plástov
- pri získaní zariadení a potrieb na vstup medu do obchodných reťazcov (výkup, kontrola kvality, spracovanie, balenie)
- pri zabezpečovaní potrieb včelárov (skladovanie a distribúcia obalových materiálov na včelie produkty, včelích krmív, liečiv, príp. ďalších komodít spojených s chovom včiel).

c) získavanie a spracovanie včelieho vosku

Súčasný vybavenie prevádzok na získavanie a spracovanie včelieho vosku je nedokonalé, produktivita práce je nízka, čo spôsobuje nedostatočnú každoročnú obmenu včelieho diela v plodisku a tým aj zhoršenie zdravotného stavu včelstiev. Riešenie je zaobstaranie zariadení na získavanie vosku a následne výroby medzistienok. Podporiť malé zariadenia na získavanie včelieho vosku ako aj na spracovanie na medzistienky pre potreby samotného včelára z vlastného vosku.

d) získavanie ďalších včelích produktov

Príspevok na kúpu zariadenia k získavaniu a spracovaniu peľu, propolisu, včelieho jedu a materskej kašičky.

Celkové náklady na technickú pomoc včelárom a včelárskym združeniam predstavujú do 890 000 Eur.

3.2. Boj proti škodcom a chorobám včelstiev, predovšetkým varroáze

Všetky včelstvá na území Slovenska je potrebné v optimálnom časovom období odborne ošetriť proti varroáze hromadne vyrábanými registrovanými veterinárnymi liekmi a biopreparátmi alebo schválenými veterinárnymi prípravkami. Zároveň je potrebné vykonať odborný dozor a kontrolu asistentmi úradného veterinárneho lekára vyškolených odborne z radov včelárov:

- a) plošné ošetrenie včelstiev a prevencia proti varroáze,
- b) prehliadky včelstiev asistentmi úradného veterinárneho lekára na trvalých a kočovných stanovištiach,
- c) zaobstaranie aerosólových vyvíjačov, kompresorov a iných certifikovaných technických prostriedkov na liečenie varroázy,
- d) zaobstaranie registrovaných veterinárnych liekov a biopreparátov alebo schválených veterinárnych prípravkov na ošetrenie proti varroáze a ostatným škodcom a chorobám včiel,
- e) zaobstaranie prostriedkov na kontrolu invadovanosti včelstva roztočom *varroa destructor*,
- f) zaobstaranie prostriedkov na kontrolu prínosu medu do úľov k zabezpečeniu výživy včelstva.

Celkové náklady na boj proti varroáze predstavujú do 700 000 Eur.

3.3. Racionalizácia sezónneho presunu včelstiev

Úspešne včeláriť na Slovensku a včelárením si zabezpečiť hlavný zdroj obživy sa dá len za pomoci kočovania. K tomu je potrebné včelstvá premiestniť 3 až 5 krát do roka. Cieľom kapitoly racionalizácie presunu včelstiev je:

1. Organizovať prísun včelstiev k nektárodajným a peľodajným rastlinám a drevinám za pomoci potrebných technických prostriedkov. Zabezpečiť signalizačnú službu kvitnutia nektárodajných rastlín a zabezpečiť kontrolu zdravotného stavu včelstiev a disciplíny včelárov na kočovných stanovištiach.
2. Zaobstarat' dopravné prostriedky, prívesy, palety, mobilné podstavce a manipulačné zariadenia na prepravu včelstiev.
3. Vypracovať projekty na poskytnutie podpory na zlepšenie pastevných podmienok včelstiev a vysádzanie nektárodajných stromov, kríkov a trávnych zmesí s obsahom rôzneho kvetenstva poskytujúceho dlhodobu nektár a peľ pre včelstvá.
4. Zabezpečiť ochranu proti medved'om.
5. Zakúpiť zariadenia na ochranu a signalizáciu proti krádežiam úľov a kočovných zariadení.

Celkové náklady na racionalizáciu sezónneho presunu včelstiev predstavujú do 100 000 Eur.

3.4. Opatrenia na podporu laboratórií na analýzu včelárskych výrobkov s cieľom pomôcť včelárom uvádzať výrobky na trh a zvyšovať ich hodnotu

V dôsledku dlhodobého používania liečiv v boji proti chorobám včiel i včelieho plodu pretrvávajú nesprávne návyky u určitej časti včelárov. Len permanentná kontrola medov umožní včas vykonať potrebné opatrenia na zvýšenie kvality medu.

Oblasti poskytovania podpory:

- a) analýzy medov v rámci medzinárodných súťaží a súťaže o najlepší med a získanie ochrannej známky registrovanej na Úrade priemyselného vlastníctva Slovenskej republiky alebo úradu Európskej únie
- b) zisťovania falšovania medu

Analýzy sa vykonávajú v referenčnom laboratóriu členského štátu Európskej únie.

Celkové náklady na opatrenia podporujúce laboratóriá vykonávajúce analýzy fyzikálno-chemických vlastností medu predstavujú do 70 000 Eur.

3.5. Opatrenia na podporu obnovenia stavu včelstiev v Únii

Obnova včelstiev je chovateľský zásah súvisiaci s prirodzeným alebo technickým rozmnožovaním včelstiev. Počas produkčnej sezóny dochádza k narastaniu alebo k úbytku početnosti populácie včiel v úli kontinuálnou výmenou jednotlivých kategórií robotníc za novonarodené, spojené s prirodzeným, alebo cieľovým odchovom matiek a trúdov.

V pôvodných aj novovytváraných včelstvách je v súčasnosti nevyhnutnou požiadavkou cieľená výmena nekvalitných matiek a ich náhrada za mladé výkonné matky z plemenných chovov a to realizáciou nasledujúcich postupov a spôsobov:

- a) rozširovanie včelích línií šľachtených na hygienický prejav a odolnosť voči varroáze prostredníctvom združenia chovateľov včelích matiek. Kvalitný genetický materiál s prejavmi varroatolerance je potrebné rozchovávať a podporovať rozširovanie medzi širokou včelárskou verejnosťou. Produkciu včelích matiek zaisťujú šľachtiteľské chovy a dodávajú ich do rozmnožovacích chovov. Rozmnožovacie chovy produkujú potomstvo od plemenných matiek a dodávajú ich do úžitkových chovov. Majitelia šľachtiteľských a rozmnožovacích chovov sú registrovaní v Združení chovateľov včelích matiek slovenskej kranskej včely (ďalej len „ZCHVMSKV“),
- b) založenie a prevádzkovanie testovacích staníc a plemenárskych staníc pre včelie matky. Hlavným cieľom je selekcia a zlepšovanie odolnosti proti varroáze. Selekcia bude založená na uskutočňovaní a monitorovaní testov s evidenciou dôležitých údajov,
- c) podporovanie a motivovanie začínajúcich včelárov. Zabezpečenie základných kurzov, moderných úl'ov a včelstiev s plemennými matkami pre začínajúcich včelárov,
- d) podporenie dovozu čistokrvného plemenného materiálu kranskej včely zo zahraničia.

Podpora sa poskytuje:

- Ad a) na predanú čistokrvnú plemennú matku odchovanú v šľachtiteľskom chove uznanej slovenskej línie a na predanú včeliu matku slovenskej kranskej včely z rozmnožovacích do úžitkových chovov. Evidenciu a koordináciu predaja včelích matiek prostredníctvom plemenných chovov administruje ZSCHVMSKV, ktoré vedie zoznam chovateľov, ktorí zabezpečili obnovu matiek vo svojom chove a počty odpredaného biologického materiálu iným včelárom.
- Ad b) na testované plemenné včelie matky a na založenie a prevádzkovanie testovacích a plemenárskych staníc.
- Ad c) na nákup nových včelstiev osadených matkami z plemenných chovov slovenskej kranskej včely pre začínajúcich včelárov a na nákup novej modernej úľovej zostavy pre ich osadenie.
- Ad d) na nákup čistokrvného plemenného materiálu kranskej včely zo zahraničia, čím bude podporená plemenárska práca chovateľov včelích matiek združených v ZCHVMSKV. Podpora bude poskytnutá len na nákup zo zahraničia, ktorý odsúhlasila Poverená plemenárska organizácia vymenovaná príslušným ministerstvom (ďalej len „PPO“), nakoľko dovoz matiek sa uskutočňuje za prísnych veterinárnych a plemenárskych podmienok, ktoré určuje PPO.

Celkové náklady na opatrenia na obnovu včelstiev v Únii predstavujú do 200 000 Eur.

3.6. Spolupráca so špecializovanými orgánmi na vykonávanie aplikovaného výskumu v oblasti chovu včiel a včelárskych výrobkov

Pre ďalší vývoj vedy a výskumu na Slovensku v oblasti včelárstva je potrebné zachovať podporu národného včelárskeho výskumu na základe požiadaviek včelárskych organizácií pôsobiacich na celom území Slovenska v nasledovných oblastiach:

- a) v šľachtení a ochrane genetických zdrojov autochtónnej domácej včely – *Apis mellifera carnica* – a podporou zavedenia a vedenia plemenárskej evidencie včely medonosnej,
- b) v zlepšovaní zdravotného stavu včiel a uplatňovaním ozdravovacích metód a spoľahlivých spôsobov ošetrovania včelstiev,
- c) v kvalitatívnej charakteristike včelích produktov,
- d) v zdravotnom účinku včelích produktov,
- e) v opel'ovacej činnosti včiel a jej vplyvu na zvyšovanie úrod poľnohospodárskych plodín vrátane olejnin a technických plodín,
- f) v hľadaní alternatívnych liečiv proti roztoču *varroa destructor* s výstupom - návrhu metodiky postupu pre alternatívne liečenie v budúcnosti bez použitia „tvrdej“ chémie,
- g) v monitoringu výskytu včelej pastvy na Slovensku.

Celkové náklady na spoluprácu so špecializovanými inštitúciami na implementáciu aplikovaného výskumu v oblasti včelárstva a včelích produktov predstavujú do 40 000 Eur.

3.7. Monitorovanie trhu

K zvýšeniu posilnenia spotrebiteľskej dôvery je potrebné vykonávať pravidelné analýzy včelích produktov zamerané na odhaľovanie falšovania a výskytu cudzorodých látok. K zvýšeniu spotreby včelích produktov u obyvateľstva je potrebné zabezpečiť spracovanie, sprevádzkovanie a údržbu interaktívnej mapy regionálnych producentov a dodávateľov včelích produktov, kde by si spotrebiteľia mohli nájsť najbližšieho včelára, ktorý má povolenie na predaj z dvora alebo podniká v oblasti včelích produktov.

Celkové náklady na monitorovanie trhu predstavujú do 5 000 Eur.

3.8. Zvyšovanie kvality výrobkov s cieľom využiť potenciál výrobkov na trhu

Vzhľadom na to, že chýbajú normy kvality včelích produktov, je potrebné uhradiť náklady na zavedenie interných národných noriem kvality i noriem kvality včelích produktov v Európskej únii a úhradu nákladov spojených s propagáciou farmárskej praxe priateľskej k včelám.

Celkové náklady na zvyšovanie kvality výrobkov s cieľom využiť potenciál výrobkov na trhu predstavujú do 5 000 Eur.

4. Plán výdavkov a financovania opatrení NP

Názov opatrení	2016/2017 Eur	2017/2018 Eur	2018/2019 Eur
a) technická pomoc včelárom a včelárskym združeniam	do 890 000	do 890 000	do 890 000
b) boj proti škodcom a chorobám včelstiev, predovšetkým varroáze	do 700 000	do 700 000	do 700 000
c) racionalizácia sezónneho presunu včelstiev	do 100 000	do 100 000	do 100 000
d) Opatrenia na podporu laboratórií na analýzu včelárskych výrobkov s cieľom pomôcť včelárom uvádzať výrobky na trh a zvyšovať ich hodnotu	do 70 000	do 70 000	do 70 000
e) opatrenia na podporu obnovovania včelstiev v Únii	do 200 000	do 200 000	do 200 000
f) spolupráca so špecializovanými orgánmi na vykonávanie aplikovaného výskumu v oblasti chovu včiel a včelárskych výrobkov	do 40 000	do 40 000	do 40 000
g) monitorovanie trhu	do 5 000	do 5 000	do 5 000
h) zvyšovanie kvality výrobkov s cieľom využiť potenciál výrobkov na trhu	do 5 000	do 5 000	do 5 000
Celková suma programu	do 2 010 000	do 2 010 000	do 2 010 000
Výdavky z rozpočtu MPRV SR	do 1 005 000	do 1 005 000	do 1 005 000
50 % kofinancovanie z EÚ	do 1 005 000	do 1 005 000	do 1 005 000

* resp. podľa financií, ktoré budú pridelené pre SR podľa vykonávacieho rozhodnutia EK

5. Ukazovatele výkonnosti včelárskych opatrení

Technická pomoc včelárom a včelárskym združeniam

- počet vzdelávacích akcií
- počet absolventov vzdelávacích akcií
- počet nových včelárov
- počet nových odborných publikácií so včelárskou tematikou
- počet nových technologických zariadení
- výška finančných prostriedkov na obstaranie zariadení a technických pomôcok pre získavanie a spracovanie včelích produktov
- výška finančných prostriedkov na obstaranie ukázkových, pokusných a školských včelníc
- porovnanie údajov s predchádzajúcim rokom

Boj proti škodcom a chorobám včelstiev, predovšetkým varroáze

- výška finančných prostriedkov na úhradu liečiv pre boj proti varroáze
- výška finančných prostriedkov na úhradu nákladov na kontrolné prehliadky včelstiev
- porovnanie údajov s predchádzajúcim rokom

Racionalizácia sezónneho presunu včelstiev

- výška finančných prostriedkov na obstaranie dopravných prostriedkov, prívesov, mobilných podstavcov a manipulačných zariadení na prepravu včelstiev
- počet kočujúcich včelárov
- porovnanie údajov s predchádzajúcim rokom

Opatrenia na podporu laboratórií na analýzu včelárskych výrobkov s cieľom pomôcť včelárom uvádzať výrobky na trh a zvyšovať ich hodnotu

- počet včelárov, ktorí získajú ochrannú značku „Slovenský med“
- počet vykonaných laboratórnych rozborov medu
- porovnanie údajov s predchádzajúcim rokom

Opatrenia na podporu obnovenia stavu včelstiev v Únii

- počet chovateľov včiel
- počet chovateľov včiel s viac ako 150 včelstvami
- počet včelstiev
- počet odpredaných matiek a odložencov včelích línii šľachtených na hygienický prejav a odolnosť voči varroáze
- porovnanie údajov s predchádzajúcim rokom

Spolupráca so špecializovanými orgánmi na vykonávanie aplikovaného výskumu v oblasti chovu včiel a včelárskych výrobkov

- aplikácia nových vedeckých poznatkov do praxe
- porovnanie údajov s predchádzajúcim rokom

Monitorovanie trhu

- zvýšenie spotreby včelích produktov
- vytvorenie interaktívnej mapy regionálnych producentov a dodávateľov včelích produktov
- porovnanie údajov s predchádzajúcim rokom

Zvyšovanie kvality výrobkov s cieľom využiť potenciál výrobkov na trhu

- výška finančných prostriedkov na úhradu nákladov na zavedenie interných národných noriem kvality včelích produktov
- výška finančných prostriedkov na úhradu nákladov spojených s propagáciou farmárskej praxe priateľskej k včelám
- porovnanie údajov s predchádzajúcim rokom

6. Súvisiace právne predpisy

Zákon č. 194/1998 Z. z. o šľachtení a plemenitbe hospodárskych zvierat a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení platných predpisov.

Zákon č. 342/2011 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov a o zmene zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 357/2015 Z. z. o finančnej kontrole a audite a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 543/2007 Z. z. o pôsobnosti orgánov štátnej správy pri poskytovaní podpory v pôdohospodárstve a rozvoji vidieka v znení platných predpisov.

Vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky č. 206/2012 Z. z., o identifikácii a registrácii včelstiev.

Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 107/2014 Z. z. o poskytovaní pomoci na podporu zlepšenia podmienok pri produkcii a obchodovaní s včelími produktmi.

Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 360/2011 Z. z., ktorým sa ustanovujú hygienické požiadavky na priamy predaj a dodávanie malého množstva prvotných produktov rastlinného a živočíšneho pôvodu a dodávanie mlieka a mliečnych výrobkov konečnému spotrebiteľovi a iným maloobchodným prevádzkarniam.

Vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 41/2012 Z. z. o mede v znení vyhlášky Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 106/2012 Z. z..

Vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 17/2015 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška MPRV SR č. 41/2012 Z.z. o mede v znení vyhlášky č. 106/2012 Z. z.

Vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky č. 18/2001 Z. z. o vykonávaní kontroly úžitkovosti, kontroly dedičnosti a testovania úžitkových vlastností, kontroly zdravia, kontroly dedičnosti a testovania zdravia, hodnotenia zovňajška hospodárskych zvierat, o založení a vedení plemennej knihy, založení a vedení plemenného registra, vedení predpísanej evidencie a o overovaní pôvodu hospodárskych zvierat.

Zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 362/2011 Z. z. o liekoch a zdravotníckych pomôckach a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 152/1995 Z. z. o potravinách v znení neskorších predpisov.

7. Kontaktné miesta poverené riadením včelárskych programov a zoznam reprezentatívnych organizácií

Kontaktné miesta

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky

Sídlo: Dobrovičova 12, 811 09 Bratislava

Tel.: +421 2 592 66 551

Fax: +421 2 59 266 750

e-mail: andrea.hrda@land.gov.sk; martin.janicek@land.gov.sk

Zoznam reprezentatívnych organizácií

I. Združenie slovenská včela,

Sídlo: Svrčia 14, 842 08 Bratislava

ktoré zastrešuje 9 nasledujúcich právnických osôb pôsobiacich v sektore včelárstva a výroby medu:

1. Slovenský zväz včelárov (SZV)

Sídlo: Svrčia 14, 842 08 Bratislava

2. Združenie slovenských spracovateľov včelích produktov (ZSSVP)

Sídlo: Promenádna 1, 932 01 Veľký Meder

3. Združenie chovateľov včelích matiek slovenskej kranskej včely (ZCHVMSKV)

Sídlo: Gašperíkova 599, 033 01 Liptovský Hrádok

4. Pracovná spoločnosť nadstavkových včelárov SK (PSNV-SK)

Sídlo: Kraskovo 81, 980 26 Kraskovo

5. Občianske združenie Kálmána Sötera (ZKS)

Sídlo: Dolinka 211, 991 28 Dolinka

6. Slovenská včelárska spoločnosť Jána Čajdu (SVS Jána Čajdu)

Sídlo: Ráztoky 1240, 013 62 Veľké Rovné

7. Spolok včelárov Západného Slovenska (SVZS)

Sídlo: Na vyhlíadke 9, 841 07 Bratislava

8. Združenie včelárov Východného Slovenska – regiónu Spiš (ZVZS – regiónu Spiš)

Sídlo: Obrancov mieru 11,052 01 Spišská Nová Ves

9. Včeloz

Sídlo: Vážina 50/7, 922 41 Drahovce

II. Spolok včelárov Slovenska (SVS)

Sídlo: Oravická 612/12, 028 01 Trstená

III. Národné poľnohospodárske a potravinárske centrum, Výskumný ústav živočíšnej výroby, Ústav včelárstva Liptovský Hrádok (NPPC-VÚŽV ÚVč LH)

Sídlo: Gašperíkova 599, 033 08 Liptovský Hrádok

Činnosti vykonávané v záujme spolupráce s reprezentatívnymi organizáciami v oblasti včelárstva

Medzi silné stránky slovenského včelárstva patrí vysoký stupeň organizovanosti včelárov vo včelárskych združeniach, ktoré úzko spolupracujú so štátnymi, vzdelávacími a výskumnými inštitúciami.

Včelárske vzdelávanie má na Slovensku dlhoročnú tradíciu. Vzdelávanie dospelých a mládeže je uskutočňované prostredníctvom Strednej odbornej školy pod Bánošom v Banskej Bystrici a prostredníctvom kurzov a seminárov, na ktorých prednášajú odborníci a lektori včelárskych združení.

Významnú úlohu vo vzdelávaní zastáva Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, Katedra hydínarstva a malých hospodárskych zvierat Fakulty agrobiológie a potravinových zdrojov, na ktorej sa vyučujú predmety Včelárstvo a Chov exotického a úžitkového hmyzu, ktoré zaisťujú absolventom vysokú odbornosť vo včelárstve orientovanú na najnovšie poznatky.

Na vysokej úrovni je rozvinutá spolupráca včelárskych organizácií s Univerzitou veterinárneho lekárstva v Košiciach, ktorá je nápomocná v riešení úloh v spojitosti s bojom proti chorobám a škodcom včelstiev.

Národné poľnohospodárske a potravinárske centrum – Výskumný ústav živočíšnej výroby Nitra – Ústav včelárstva Liptovský Hrádok má nezastupiteľnú úlohu vo výskume chovu a ochrane včiel proti chorobám a škodcom a je najvýznamnejším subjektom v oblasti genetiky a šľachtenia včiel. Ústav včelárstva v Liptovskom Hrádku vedie centrálny register včelstiev.

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky úzko spolupracuje s reprezentatívnymi organizáciami Združenie slovenská včela a Spolok včelárov Slovenska v príprave Národného programu stabilizácie a rozvoja slovenského včelárstva a v príprave národnej včelárskej legislatívy. Zástupcovia MPRV SR sú členmi uznávacej komisie pre chov včely medonosnej. Pravidelne vystupujú na odborných včelárskych seminároch a konferenciách a aktívne sa zúčastňujú včelárskych podujatí a výstav.

8. Kontroly a hodnotenie

Národné výdaje na financovanie jednotlivých opatrení budú poskytnuté Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky (ďalej len „MPRV SR“). Orgány a zložky Pôdohospodárskej platobnej agentúry, MPRV SR, orgány EÚ alebo určené kontrolné orgány môžu preskúmať dodržiavanie všetkých podmienok a záväzkov, najmä oprávnenosť výdavkov alebo už vyplatenej podpory.

Finančnou kontrolou sa overuje objektívny stav kontrolovaných skutočností a ich súlad so všeobecne záväznými právnymi predpismi a vnútornými aktmi riadenia so zameraním na dodržiavanie hospodárnosti, efektívnosti, účinnosti a účelnosti pri hospodárení s verejnými financiami a realizácii finančnej operácie alebo jej časti, overovanie plnenia opatrení prijatých na nápravu nedostatkov zistených administratívnou finančnou kontrolou alebo finančnou kontrolou na mieste a na odstránenie príčin ich vzniku.. Na vykonávanie finančných kontrol na mieste sú oprávnené osoby, ktorým kontrolná pôsobnosť vyplýva z osobitných právnych predpisov. Finančné kontroly na mieste sú vykonávané u minimálne 5 % žiadateľov.

8.1. Kontroly príjemcov podpory

Príslušný kontrolný orgán môže vstúpiť počas doby prevádzky podniku do jeho častí, na plochy a do učitární a nahliadnuť do všetkých dokladov alebo účtov príjemcu podpory. Príjemca podpory je zaviazaný kontrolu povoliť, byť pri nej prítomný (alebo jeho zástupca) a podať príslušné informácie a záznamy. Oprávnená osoba môže pre aktivity kontroly v každom čase príjemcu podpory požiadať o doručenie alebo zaslanie potrebných podkladov. Výsledky kontrol sú predkladané v písomnej forme. Systém kontroly príspevkov z fondov EÚ podľa čl. 58 ods. 2 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1306/2013 a zákona č. 357/2015 Z. z. zahŕňa systematickú administratívnu finančnú kontrolu všetkých žiadostí o pomoc a žiadostí o platbu, doplnenú finančnými kontrolami na mieste.

Oblasť kontrol vykonávania včelárskych programov upravuje článok 8 vykonávacieho nariadenia Komisie (EÚ) 2015/1368, ktorým sa stanovujú pravidlá uplatňovania nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 1308/2013, pokiaľ ide o pomoc v sektore včelárstva, a na neoprávnené platby a sankcie článok 9 uvedeného vykonávacieho nariadenia.

8.2. Riešenie nezrovnalostí

Príspevok Únie na vnútroštátne programy pre sektor včelárstva upravuje čl. 55 nariadenia

Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1308/2013. Na opatrenia ustanovené v tomto nariadení sa vzťahuje nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1306/2013 o financovaní, riadení a monitorovaní spoločnej poľnohospodárskej politiky.

Ak Pôdohospodárska platobná agentúra zistí nezrovnalosť, je povinná vypracovať a schváliť správu o zistenej nezrovnalosti a predložiť ju prijímateľovi. Schválením správy o zistenej nezrovnalosti bude pozastavené vyplácanie podpory prijímateľovi až do momentu vysporiadania celej sumy nezrovnalosti.

Oblasť kontrol vykonávania včelárskych programov upravuje čl. 8 vykonávacieho nariadenia Komisie (EÚ) 2015/1368, ktorým sa stanovujú pravidlá uplatňovania nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1308/2013, pokiaľ ide o pomoc v sektore včelárstva, a na neoprávnené platby a sankcie článok 9 uvedeného vykonávacieho nariadenia.

8.3. Monitoring a hodnotenie

MPRV SR bude sledovať vývoj a účinnosť implementácie NP. Monitorovanie včelárskeho programu bude realizované a hodnotené v súlade s nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1306/2013. Pri hodnotení sa bude klásť dôraz na vykonanie jednotlivých opatrení, využitie finančných zdrojov, dosiahnutý pokrok v sektore, efektívnosť kontrol a budú dané odporúčania.

Z dôvodu zamedzenia dvojitého financovania včelárskych programov v rámci pomoci v odvetví včelárstva podľa článku 55 nariadenia (EÚ) 1308/2013 a podpory rozvoja vidieka podľa nariadenia (EÚ) 1305/2013, Slovenská republika legislatívne zabezpečí, aby žiadateľovi nebola poskytnutá pomoc ak mu bola na ten istý účel poskytnutá iná dotácia zo štátneho rozpočtu alebo z prostriedkov Európskej únie.

9. Metóda na posúdenie výsledkov opatrení včelárskeho programu

Opis metódy:

Údaje sú získavané z centrálnej evidencie národného koordinátora včelárskeho programu a centrálnej evidencie včiel a včelárov. Vyhodnocujú sa údaje za jednotlivé včelárske roky trojročného obdobia národného programu. Porovnávajú sa východiskové a koncové stavy v jednotlivých opatreniach. Na vyhodnotenie sa používajú najmä štatistické metódy kvantitatívneho typu (číselné a merateľné).

Vyhodnotenie bude zamerané predovšetkým na vynaložené finančné prostriedky v jednotlivých opatreniach, na porovnanie údajov s predchádzajúcim rokom a súčasne budú v správe na vyhodnotenie výsledkov použité ukazovatele výkonnosti podľa časti č. 5 „Ukazovatele výkonnosti včelárskych opatrení“ Národného programu.

Technická pomoc

(Sem patrí aj oblasť vzdelávania a organizovanie výstav a účasť na výstavách, publikačná činnosť, budovanie školských a ukážkových včelníc, zaobstaranie technickým pomôcok a zariadení a i.).

Vzdelávanie

Merateľným výsledkom vzdelávacej činnosti je obnovenie vzdelávania pre začínajúcich včelárov ako aj obnovenie vzdelávania na strednej škole. V posledných rokoch tak záverečné učňovské skúšky v odbore včelár/-ka absolvuje cca 80 študentov a v kurzoch pre začínajúcich včelárov cca 240 absolventov. Významným výsledkom je vzdelávanie v oblasti asistentov úradných veterinárnych lekárov, kde je zmysluplnosť potvrdená relatívne dobrým zdravotným stavom včelstiev na Slovensku. Ďalej sa na rôznych úrovniach uskutočnilo z podporných programov cca 900 prednášok a seminárov. Získavanie nových poznatkov zo vzdelávania zvyšuje záujem o včelárstvo, čoho dôsledkom je zvýšenie novo registrovaných včelárov a celkového počtu takmer o 800 chovateľov včiel v roku 2015 v porovnaní oproti poslednému roku predchádzajúceho trojročného Národného programu na rok 2013/2014 až 2015/2016.

Výstavníctvo

Každoročne sa usporadúva celoslovenská výstava za účasti niekoľko tisícov včelárov s odborným programom. Trend návštevnosti je stúpajúci. Účasťou na zahraničných výstavách a súťažiach sa podarilo deklarovať Slovensko ako jednu z najúspešnejších krajín vo včelárstve na svete. Merateľným ukazovateľom v rámci tohto opatrenia je aj počet získaných ocenení

slovenskými včelármi na medzinárodných súťažiach. Na poslednej medzinárodnej súťaži Apimondia 2015 slovenskí včelári a výrobcovia včelích produktov získali 12 ocenení.

To sa nakoniec odzrkadlilo na cene včelích produktov, ktoré sa posunuli niekoľkonásobne a včelári predávajú svoje produkty priamo konečnému spotrebiteľovi bez problémov za vyššie ceny ako v obchodnej sieti.

Publikačná činnosť

Podpora bola sústredená na vydávanie časopisu Včelár, včelárskeho kalendára a prekladov novej včelárskej odbornej literatúry. Niektorí včelári využili opätovnú možnosť refundácie nákladov na zabezpečenie etikiet po získaní ochrannej známky Slovenský med v rámci súťaže o najlepší Slovenský med, čo prispelo k zvýšeniu záujmu spotrebiteľov o kvalitný Slovenský med a zvýšila sa garancia kvality medu, nakoľko držiteľ ochrannej známky môže svoj produkt označiť len na základe vykonaných analýz medu vyhovujúcim požiadavkám Normy kvality a akosti pre Slovenský med.

Budovanie školských a ukázkových včelníc

Podpora bola nasmerovaná na budovanie školskej včelnice pri SOŠ Pod Bánošom 80, Banská Bystrica ako Centru odbornej prípravy a vzdelávania vo včelárstve, kde sa vyučuje odbor včelárstvo a centralizuje sa aj vzdelávanie v kurzoch. Ďalšou oblasťou podpory bolo vybudovanie dvoch ukázkových včelníc: pre nížinný typ a lesný typ.

Technická pomoc- zariadenia a pomôcky

Zlepšenie vybavenia bolo potrebné na zvýšenie produktivity a kvality včelích produktov vo včelárstve. Tento ukazovateľ je viditeľný vo zvýšenom počte obhospodarováných včelstiev jedným včelárom od roku 2000 kedy nižší počet včelstiev o 4 % voči roku 2015 obhospodarovalo o 15 % väčší počet včelárov.

Výstupným merateľným ukazovateľom je postupný nárast včelárov od roku 2005 14 290 na 17 171 v roku 2015. Taktiež postupný nárast včelstiev na úroveň roku 2005 – 277 000 včelstiev.

Kontrola varroázy

Hlavným ukazovateľom je fakt, že Slovensko patrí medzi krajiny s najnižšími stratami včelstiev v posledných rokoch a naopak počty včelstiev mierne stúpajú.

Racionalizácia kočovania

Ukazovateľom je numerický počet kočujúcich včelstiev ako aj fakt, že sa ich počet zvyšuje. Počet kočujúcich včelárov možno štatisticky dať do súvisu aj s hustotou zavčelenosti Slovenska. V podpornom období 2014/2015 bolo podporených vyše 35 000 kočujúcich včelstiev, čo tvorilo

približne 13 % z celkového počtu včelstiev evidovaných na území SR v uvedenom období. V roku 2015 bola pri celkovom počte včelstiev hustota zavčelenia 2,86 včelstiev/km². Čím nižšia je hustota zavčelenia územia, tým je vyššia potreba kočovania so včelstvami.

Opatrenia na podporu laboratórnych vyšetrení

Ukazovateľom je pokles zistení závadných včelích produktov poškodených prítomnosťou antibiotík na minimum, čo je výrazný pokles oproti roku 2000. Ďalším faktorom je stúpajúci počet včelárov, ktorí si dávajú med vyšetriť za účelom dosiahnutia licencie na ochrannú známku Slovenský med.

Opatrenia na oblasť obnovy včelstiev

Podpora bola sústredená z najväčšej časti na dve oblasti – podpora pre začínajúcich včelárov a podpora na kúpu do 5 úľových zostáv a včelstiev pre absolventov vzdelávacích aktivít pre začínajúcich včelárov. Za obdobie, počas ktorého bola v zmysle Národného programu na roky 2013/2014 až 2015/2016 táto podpora pre začínajúcich včelárov poskytovaná bola poskytnutá dotácia zatiaľ pre cca 150 začínajúcich včelárov za obdobie podporných rokov 2013/2014 a 2014/2015.

Ďalšia podpora bola smerovaná do plemenárskej oblasti na udržanie a zlepšenie štandardu kranskej včely na Slovensku. Bol podporený predaj cca 6000 plemenných včelích matiek.

Spolupráca s riešiteľskou organizáciou

Podpora sa sústredila na projekt vedenia evidencie stanovíšť a počtov včelstiev, na základe ktorého je možné hodnoverne určiť počet včelstiev, ako aj posúdiť klesajúci alebo rastúci trend rozvoja.